

שעת סיפור... // כוח הדיבור בחג הפסח

היהדות מייחסת חשיבות רבה לדיבור ולכל מילה שאדם מוציא בפיו. על פי היהדות, הבריאה מחולקת לכמה סוגי נבראים: דומם, צומח, חי ומדבר. החלק הרביעי לא נקרא אדם, או בן אדם, אלא מדבר. כלומר, עיקר הבחנתו של האדם מהחיה היא בכוח הדיבור שבו. ניתן ללמוד הרבה על אדם לפי דבריו ולפי האופן שבו הוא אומר את הדברים. הדיבור שלנו משפיע גם על עצמינו. איך תרגישו אם תאמרו לעצמכם "אני פחדן"? לעומת "אני מפחד לפעמים"? אותה אמירה בניסוח שונה יכולה ממש להשפיע על התפיסה שלנו את עצמינו ואת אחרים ועל התפיסה שלהם אותנו. חג הפסח מאופיין מלמד אותנו על כח הדיבור כשהוא מתבטא בצורה הנכונה והראויה. מדוע כח הדיבור דוקא הוא עיקר המהות שלנו, וכיצד ניתן לשלוט באופן השימוש בו? על כך ביחידה הבאה.

1

קראו:

ספר קהלת פרק ג [שלמה המלך 930-983 לפנה"ס]

לפל זמן, ועת לכל חפץ תחת השמים. עת ללדת ועת למוות, עת לטעת ועת לעקור.. עת להרוג ועת לרפוא. עת לכפות ועת לשחוק.. עת לקרוע ועת לתפור, עת לחשות [-לשתוק] ועת לדבר.

משנה, מסכת אבות, [ג, יג]

רבי עקיבא אומר... סיג לחכמה שתיקה.

← לכל דבר יש זמן, וכשם שיש פעמים שנכון וכדאי לדבר, יש פעמים שכדאי גם לשתוק. חישבו: מאילו דיבורים על האדם להיזהר, ובאילו דיבורים מומלץ לו לדבר?

2

חג הפסח מאופיין בשימוש נרחב בכח הדיבור. החלק הנכבד ביותר בהגדה של פסח נקרא "מגיד" בו מספרים את סיפור יציאת מצרים. במה מיוחד חג זה שהמצווה העיקרית בו היא דיבור? קראו:

שמות י

ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אתי אלה בקרבן: ולמען תספר באזני בןך וכן בןך... את אתתי אשר שמתי בם וידעתם כי אני ה'.

← לפי הפסוק, מה היתה סיבת האותות והניסים הגדולים שעשה ה' במצרים?

← מה החשיבות בהעברת הסיפור של העם היהודי מדור לדור בצורה מפורטת כל כך?

3

שמות פרק ה

ויצו פרעה ביום ההוא את הנגשים בעם ואת שטריו.. לא תאספון לתת תבן לעם ללכך הלבנים כחמול שלשם הם ילכו וקששו להם תבן.. כי נרפים הם על פן הם צעקים לאמר גלכה נזבחה לאלקיננו. תכבד העבדה על האנשים ויעשו בה ואל ישעו בדברי שקר:

רש"י: ואל ישעו בדברי שקר: ואל יהגו וידברו תמיד בדברי רוח.

← מה ההסבר של רש"י לביטוי "ישעו בדברי שקר"?

← לפי הפסוק, פרעה מכביד את העבדות של ישראל במצרים בצורה משמעותית- מה הסיבה לכך?

4

קראו את ההלכות הבאות מדברי הרמב"ם ושולחן ערוך:

רמב"ם [1138-1204, ספרד] הלכות חמץ ומצה פרק ז הלכה א

מצות עשה של תורה לספר בניסים ונפלאות שנעשו לאבותינו במצרים בליל חמשה עשר בניסן שנאמר זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים... וכל המאריך בדברים שאירעו ושהיו הרי זה משוכח.

שולחן ערוך, הלכות פסח [רבי יוסף קארו, צפת 1488-1574]

חייב אדם לעסוק בהלכות הפסח וביציאת מצרים, ולספר בניסים ונפלאות שעשה הקדוש ברוך הוא לאבותינו, עד שתחטפנו שינה.

← נראה שישנה חשיבות רבה לספר את סיפור היציאה ממצרים בכל שנה ושנה ובמהלך כל הלילה כולו. לאור המקורות האחרונים: למה דווקא חג הפסח מאופיין בחובה לספר ולהגיד את הדברים בפה? מה רע בלקרוא אותם או לחשוב עליהם?

5

קראו:

בראשית פרק ב פסוק ז

וַיִּצַר ה' אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָן מִן הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאָפָיו נֶשְׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה:

תרגום אונקלוס [רומא, 120-35] בראשית ב ז

וברא ה' אלקים ית אדם עפרא מן ארעא... והות באדם לרוח ממלא.

רש"י: "לְנֶפֶשׁ חַיָּה - אף בהמה וחיה נקראו נפש חיה, אך זו של אדם חיה שבכולן, שנתוסף בו דעה ודבור:

← מה פירוש הביטוי "ויהי האדם לנפש חיה"?

← לפי המקורות האחרונים, מה ההבדל בין בני אדם ובעלי חיים, וכיצד הבדל זה מעניק להם "עליונות" כלשהי בטבע?

6

לדיבור החיובי יש יכולת גדולה להשפיע על האדם ולהפוך את רצונותיו למעשים ואת הרצוי למצוי. נקרא לסיים:

ליקוטי מוהר"ן, תניינא תורה צח. [רבי נחמן מברסלב]

הדיבור יש לו כח גדול לעורר את האדם. אף על פי שנדמה לאדם שאין לו לב. אף על פי כן כשידבר הרבה דברי התעוררות ותחינות ובקשות וכיוצא בזה. וזה בעצמו שמדבר, הוא בחינת התגלות התעוררות לכו ונפשו להשם יתברך. בבחינת (שה"ש ה') "נפשי יצאה בדברו". שהדיבור בעצמו הוא התגלות הנפש והלב. ולפעמים על ידי שידבר הרבה אף על פי שיהיה בלא לב כלל, אף על פי כן יבא אחר-כך על ידי זה להתעוררות גדול בלב ונפש. והכלל כי הדיבור בעצמו יש לו כח גדול:

אונקלוס: היה בן אצולה ממשפחת קיסרי רומא, התגייר במאה ה-1, היה תלמידם של רבי אליעזר ורבי יהושע, ונחשב לאחד מן התנאים. לפי המסורת היהודית חיבר את "תרגום אונקלוס" שהוא התרגום הארמי העתיק והמוסמך לתורה. התרגום נעשה כנראה, בארץ ישראל בתחילת המאה ה-2, ונערך סופית בבבל. התרגום נועד להביא את התורה לשפתם המדוברת של היהודים בתפוצות הגולה, וככזה הוא גם מכיל פרשנות מסויימת לדברי התורה, הנאמנה למסורת ישראל.

נעים להכיר...

היכרות עם דמויות מרכזיות בעם היהודי

